

1. Razvoj izrazoslovja mirovnih operacij

Mirovne operacije v najširšem pomenu besede pomenijo vse oblike vojaških in nevojaških aktivnosti, ki potekajo v kontekstu političnih in diplomatskih prizadevanj za vzpostavitev in ohranjanje mednarodnega miru. Vsebinsko se med seboj ločijo *operacije za ohranjanje miru* (Peacekeeping), *operacije za ustvarjanje miru* (Peacemaking), *operacije za graditev miru* (Peace Building), *operacije preventivne diplomacije* (Preventive diplomacy) in *operacije vsiljevanja miru* (Peace Enforcement).

Operacije v podporo miru (PSO) so operacije, ki sodijo izven 5. Člena Severnoatlantske pogodbe.

Ameriška vojska uporablja izraz vojaške *nevojne operacije* (MOOTW).

V ZN se izraz peace operations uveljavi šele po Brahimijevemu poročilu.

- Generacije operacij za ohranjanje miru

Prva generacija namenjena predvsem kot razmejitev sprtih strani in preprečitvi vojaškega spopada (ne pa reševanju konfliktov). Vojaki so neoboroženi.

Druga generacija (od konca hladne vojne naprej) delno opušča soglasje obeh sprtih strani, večja uporaba sile. Operacije potekajo na vsem območju.

Tretja generacija- manjša prisotnost vojaške sile, vedno več civilnih uslužbencev in policije. Operacije tega tipa relativna novost, a vedno pogostejše.

2. Dokumenti

ZN:

Ustanovna listina ZN

Dnevni red za mir

Dodatek k dnevnemu redu za mir

Brahimijevo poročilo

UN Peacekeeping operations: principles and guidelines (Capstone Doctrine)

A new partnership agenda: Charting a new horizon for UN peacekeeping («A non-paper»)

EU:

Maastrichtski sporazum

Amsterdamska pogodba

Varnostna strategija EU (A secure Europe in a better world) – potrdi odgovornost EU za globalno varnost

Lizbonska pogodba

NATO:

strateški koncept 1991

strateški koncept 1999

strateški koncept 2010

OVSE:

Berlinski mehanizem

SLOVENIJA:

Ustava, zakoni

Strategija sodelovanja RS v MOM

drugi akti vlade

3. Kaj je mandat

Mandat je dokument, ki je pravni temelj operacije in opredeljuje ključne prvine. Idealno naj bi formuliral cilje in namen oborožene sile, ki bo izvajala operacijo; definiral sistem vodenja in poveljevanja; opredelil odgovornost mednarodne organizacije, ki izvaja operacijo in države gostiteljice. Mandat je časovno omejen.

4. Poglavje 6 in pol

Izraz je prvi uporabil generalni sekretar ZN Dag Hammarskjöld. Mirovne operacije spadajo med šesto (miroljubna sredstva za reševanje sporov) in sedmo poglavje (prisilne akcije). Od tod ideja o (neobstoječemu) poglavju »šest in pol«.

5. OZN in MO

Oddelek za mirovne operacije – DPKO – nadzira op ohranjanja miru

Oddelek za politične zadeve – DPA – nadzira op graditve miru

Ustanovljenih okoli 60 operacij za ohranjanje miru. ZN je pogosto prva asociacija pri mirovnih operacijah in je začetnik. VS ZN je tisti, ki tudi drugim organizacijam daje mandat za vzpostavitev operacij.

6. EU in MO

EU je relativno nov akter. Formalni temelji za aktivnosti na področju zagotavljanja mednarodnega miru 1992 s podpisom Maastrichtskega sporazuma. Po konfliktih v Jugoslaviji se preoblikujejo vojaška sredstva EU, da ne obsegajo zgolj ZEU. V varnostni strategiji »Varna Evropa v boljšem svetu« je bilo potrjeno, da mora EU nositi del odgovornosti za globalno varnost. EU v svojih operacijah deluje avtonomno ali v sodelovanju z zvezo NATO (Concordia)

7. Primeri operacij

Operacija OZN na Bližnjem vzhodu (UNTSO)

- Prva mirovna operacija (1948), namenjena opazovanju črte premirja na ozemlju Palestine. Skozi čas se je povezala z operacijama UNFIL in UNDOF (Golanska planota).

Od 2000 v njej sodeluje tudi SV, na območju Golanske planote. Trenutno tam trije pripadniki SV.

Operacija OVSE v Albaniji (Alba)

Operacija je potekala 1997. Šlo je za kompleksno operacijo, s prvenstveno humanitarnim značajem (a je vplivala tudi na varnostno in politično stabilizacijo države). SV je sodelovala od marca do junija 1997.

Operacija NATO na Kosovu (KFOR)

Operacija je namenjena preprečevanju obnove konflikta, demilitarizacijo oboroženih skupin, andzor meja in podpora sodelovanja z mednarodnimi organizacijami. Za SV je to operacija, kjer je največ ljudi. 2007 preko 700. SV je na KFORju dejavna od 2000.

Operacija EU v BiH (Althea)

Gre za nadaljevanje operacije SFOR, z začetkom 2004. Cilji operacije: zagotovitev potrebne ravni zastraševanja za nadaljnje spoštovanje aneksa 1A in 2 k Daytonskemu sporazumu; prispevati k varnosti okolja; podpirati delovanje Mednarodnega sodišča za vojne zločine na

ozemlju bivše Jugoslavije in relevantnih mednarodnih avtoritet. Trenutno SV sodeluje s 13 pripadniki.

8. Financiranje operacij

OZN

Večina mirovnih operacij se pokriva iz posebnega proračuna OZN za mirovne operacije. Iz tega in rednega proračuna pa se vzdržuje »delovni kapitalni sklad«, osnovna gotovinska rezerva. Zaradi spora, ki sta ga sprožili Francija in SZ, se za vsako mirovno operacijo odpre poseben račun, nastale stroške pa se obravnava kot stroške OZN, ki jih pokrivajo posamezne članice. Prispevki so oblikovani glede na finančne sposobnosti posamezne članice. Zaradi neplačevanja (ki ima politične razloge, ali pa država enostavno nima denarja, za plačilo) so se razvili dodatni načini financiranja: prostovoljno zbiranje prispevkov in prenos odgovornosti na regionalne organizacije. Pojavilo se je več predlogov za nov način, npr. plačevanje iz prispevkov, ki se jih zasluži na misiji. UNMIK je na kosovu tako skoraj polovico računa napolnil predvsem iz carin in davkov.

NATO

Države krijejo stroške svojih sil, iz proračuna Nata pa se plačujejo stroški poveljniških struktur in nekatere skupne zmogljivosti.

EU

Stroške krijejo države članice, ki sodelujejo v posamezni operaciji glede na njihov BDP. Razlikuje se med skupnimi in posameznimi stroški operacije.

9. Kadrovski problemi

- Zagotovitev zadostnega števila osebja in v pravem času.
Nekatere operacije so zelo obsežne; se vzpostavljajo na hitro; vzporedna zadolžitev nacionalnih sil; nacionalne potrebe po osebju
- Reprezentativnost spolov.
Vse bolj se promovira enakost spolov
- Usposabljanje osebja za mirovne operacije.
To je eden ključnih izzivov; pomembno za operativno učinkovitost in varnost; načini zagotavljanja: enota za dobre prakse, določitev standardov in smernic, razvoj centrov za usposabljanje

Drugi problemi povezani z osebjem na misijah so nevarnost in težave zaradi pomanjkanja profesionalizma in discipline; nevarnost korupcije; rotiranje osebja; osebne napetosti v kolektivu

10. SV in MO

SV je začela sodelovati na mirovnih operacijah z operacijo Alba 1997. Značilno za kontingente je da so precej majhni (od zgolj 1 pa tam do 20), na določenih operacijah pa so številke višje (okoli 100 pa vse do 700 KFOR (trenutno 298); okoli 100 (trenutno 89) ISAF). Vojska ima 6 mesečne rotacije, policija pa ponavadi leto in več.